

GROEPSWERK: WERKEN MET ROLLEN

● ● ● Wat?

Een van de manieren om bij groepswerk de taken te verdelen is door de leerlingen een rol te geven. Iedere leerling krijgt een andere rol toebedeeld en heeft zo verantwoordelijkheid in het uitvoeren van de taak. Elke rol omvat andere taken die tijdens het groepsproces opgenomen moeten worden of benadert de opdracht vanuit een andere invalshoek.

● ● ● Waarom?

Het toekennen van rollen geeft een grotere garantie dat elke leerling actief bijdraagt tot het uitvoeren van een taak. Elk groepslid heeft een bepaalde taak of verantwoordelijkheid, waardoor de inbreng van ieder lid echt noodzakelijk is om tot een goed eindresultaat te komen. De rollen zorgen mee voor de organisatie van het groepswerk.

Daarnaast helpen deze rollen de leerlingen bepaalde vaardigheden te ontwikkelen. De leerlingen leren effectief samenwerken en communiceren en ze exploreren een gamma van (hiërarchische) relaties. Door het uitoefenen van een rol zijn de leerlingen actief bij de les betrokken waardoor de kans op het succesvol verwerven van nieuwe informatie verhoogt. Wanneer je de werkvorm [verdeelde informatie](#) hanteert, is de kans op effectief samenwerken en verwerken van informatie nog groter.

● ● ● Hoe?

Rollen aannemen en respecteren, zelfstandig werken, efficiënt communiceren ... kunnen je leerlingen niet vanzelf maar moeten inge oefend en voorbereid worden. In het begin van het jaar kun je korte oefeningen geven waarbij de leerlingen met rollen kennismaken. Geef een tijdbewaker bijvoorbeeld de taak tijdens een discussieopdracht elke spreker slechts twintig seconden spreektijd te geven. Dit is meteen een oefening voor de ander om zijn boodschap in die korte tijd bondig en volledig over te brengen. Of je wijst een observator aan die op een aantal zaken moet letten ter voorbereiding van de rol van verslaggever. Het is belangrijk dat iedereen de rol van de ander aanvaardt.

Je kunt kiezen voor organisatorische rollen, zoals voorzitter, verslaggever, materiaalmeester, tijdbewaker en bemiddelaar. In sommige activiteiten kun je organisatorische rollen laten samen vallen of kies je voor andere rollen. Veel rollen zullen afhangen van de opdracht en de inhoud die gegeven is. Dit houdt in dat er bij het toewijzen van de rollen een selectie gemaakt moet worden uit de mogelijke relevante rollen.

Wanneer de inhoud zich er toe leent kun je de leerlingen ook inhoudelijke rollen geven, bijvoorbeeld die van klant, zaakvoerder en werknemer of bouwheer, architect en aannemer. Een derde mogelijkheid is de leerlingen elk vanuit een bepaalde manier van denken naar een probleem te laten kijken, zoals in de werkvorm [zes denkhoeden](#).

Het toewijzen van de rollen kan op verschillende manieren. Als er in groepjes van vier gewerkt wordt kan aan iedere deelnemer een nummer worden toegewezen en vervolgens kan worden bepaald dat bijvoorbeeld alle nummers één voorzitter worden, de nummers twee verslaggever, de nummers drie tijdbewaker, enzovoort. Elk groepje kan een setje [rollenkaarten](#) krijgen met daarop hun takenpakket. De leerlingen kunnen elk een kaart trekken of in overleg de rollen onderling verdelen.

De rollen door de leerkracht aan de leerlingen toewijzen kan ook belangrijk zijn. Op die manier kun je ervoor zorgen dat er voldoende afwisseling is in de verdeling van de rollen. Iedere leerling kan dan eens organisator of materiaalmeester zijn. Dit creëert een gevoel van belangrijkheid bij alle leerlingen. Ze krijgen inzicht in het belang van teamwork, in de waarde van elke rol, in het feit dat 'de verstandigste' niet altijd de beste is in rol x of y, en dat je jezelf altijd kunt verbeteren.

●●● Voorbeelden

- Tijdens een lessenreeks over zuren en basen moeten de leerlingen in groepjes een reeks proefjes met rodekoolsap uitvoeren. De leerlingen krijgen elk een eigen rol: onderzoeksleider/veiligheidsadviseur, materialenexpert, chemische mixer en observator/verslaggever. Voor elke rol is een kaart met het takenpakket voorzien. Tevens krijgen de leden van het groepje verschillende inhoudelijke informatie waarmee ze een deel van de onderzoeksresultaten kunnen beoordelen. (Zie bronnenboekles [Het rodekoolmysterie. Zuren en basen](#)).
- In een les over de verschillende taken en verantwoordelijkheden van de leden van een bouwteam nemen de leerlingen de rol van bouwheer, architect of aannemer op zich. Ze maken aan de hand van schriftelijke informatie eerst een overzicht van hun eigen takenpakket en stellen vervolgens samen een tijdspad voor de bouw van een huis op. (Zie bronnenboekles [Samenwerken in de bouw. Het bouwteam](#))